

[Finansministeren.]

række andre fradragsbestemmelser op til revision. Under hensyn hertil har vi fundet det mindre rimeligt nu at foretage større ændringer i de bestående regler. Hermed er jo egentlig givet en fornuftig motivering, synes jeg, for, at man ikke i dette øjeblik skal gå videre.

Hr. Niels Westerby nævnte aktierne; hvorfor så ikke tage private pantebreve med, hvorfor stoppe ved aktierne? Når man har en ordening, som man ikke er helt sikker på, som man ikke har hjertet helt med i — det gælder måske også de forslag, man selv fremsætter — så er det betænkeligt på et tidspunkt, da der er så stærke røster fremme om en tilbundsgående undersøgelse af hele området, da at gå videre. Jeg er enig i det synspunkt, at hvis disse ordninger skal opretholdes, så må investeringsforeningerne også med, og så man virkelig tage op til alvorlig overvejelse, om ikke også de andre ting, som her er nævnt, skal med, for det er jo lidt vilkårligt. Man er begyndt i den ene ende, og så arbejder man sig videre frem mod andre ting, som man så også — og måske med god begrundelse — synes skal med. Det er altså årsagen til, at vi har ment det rigtigt ikke i dette øjeblik at gå videre.

Jeg kan i øvrigt oplyse, at der er kommet henvendelse ikke bare fra investeringsforeningerne, men fra Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk og fra Danmarks Skibskreditfond. Vi har også haft en forespørgsel fra kooperativ side; den er ikke resulteret i en egentlig henvendelse. Der er kommet en henvendelse fra noget, der hedder Borgervennen af 1788, og jeg ved ikke, om der kunne tænkes at komme endnu flere henvendelser. Der er mange, der gerne vil med i denne ordening. Jeg tror derfor, at der både er logik og fornuft i, at vi ikke i dette øjeblik går videre, men tager hele denne problemkreds op til en nærmere og en dyberegående undersøgelse til efteråret og herefter tager stilling til, hvor langt man skal gå.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges med 80 stemmer mod 53.

§ 1, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 2-6 betragtedes som
vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 1.

§ 2, således ændret, ændringsforslag nr. 7, § 3, således ændret, § 4, ændringsforslagene nr. 8-10, § 5, således ændret, §§ 6 og 7, ændringsforslag nr. 11, § 8, således ændret, og §§ 9-11

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om grundforbedring.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 164) findes i tidenden sp. 4480, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1133).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om finansiering af vandløbsregulering m. v. (Landvindingsloven).

Første behandling af lovforslaget (nr. 165) findes i tidenden sp. 4481, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1133).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Teichert: Som det fremgår af betænkningen, har udvalget afholdt 8 møder og herunder haft samråd med landbrugsministeren, der endvidere skriftligt har besvaret en række spørgsmål fra udvalget.

Der er modtaget en række mundtlige og skriftlige henvendelser fra forskellige fiskeriorganisationer, fra De samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Husmandsforeninger, fra formanden for Gelsådalens afvanding og fra formanden for lodsejerudvalget Gelså ved Arnum.

I forbindelse med grundforbedringslovsforslaget har man med ministeren drøftet grundforbedringsudvalgenes sammensætning, og man har ikke ment det nødvendigt at supplere udvalgene med et medlem repræsenterende pengeinstitutterne, da samarbejdet — som allerede nævnt ved første behandling — foregår upåklageligt. Der har ikke været nogen klager, hverken fra pengeinstitutternes eller fra låntagernes side.

Landbrugsministeren har stillet et ændringsforslag, omhandlende grundforbedringsudvalgenes sammensætning, og dette og endnu et ændringsforslag er tiltrådt af udvalget, der i øvrigt indstiller lovforslaget til vedtagelse.

Drøftelsen af forslag til lov om finansiering af vandløbsregulering — det er landvindingsloven, det drejer sig om — har mest drejet sig om landvindingsudvalgets sammensætning. Folketingsudvalget har med ministeren drøftet spørgsmålet om naturfredningsinteressernes repræsentation i landvindingsudvalget, og udvalget henstiller herefter, at landvindingsudvalget så tidligt som muligt gør fredningsmyndighederne opmærksom på, at nu er der en landvindings-sag under opsejling. Et flertal inden for udvalget indstiller herefter også dette lovforslag til vedtagelse med de af ministeren foreslåede ændringer. Et mindretal, bestående af socialistisk folkepartis repræsentant, kan ikke medvirke til dette lovforslags gennemførelse, men vil redegøre for sin stilling her i salen.

Jeg skylder at bemærke, at udvalget er interesseret i at drøfte et spørgsmål om

ændring af § 7 i grundforbedringslovsforslaget med landbrugsministeren.

Ejner Kristensen: Jeg udtrykte allerede ved førstebehandlingen af disse lovforslag min velvillige indstilling til deres viderebehandling.

Grundforbedring er jo en forudsætning for en økonomisk og en rationel udnyttelse af vor landbrugsjord, og det er jo sådan, at den hidtidige lovgivning på disse områder har været af en sådan art, at der fra det offentliges side er ydet stor støtte til dette formål. Den lovgivning, vi behandler her, følger denne linje, og nu kan man vel nok sige, at det i første omgang betyder tilskud til de pågældende ejere eller brugere; men alle vi, der tror på, at dansk landbrug også i fremtiden skal udgøre en betydelig del af vort samlede erhvervsliv, vil nok være af den opfattelse, at disse tilskud på længere sigt bliver en økonomisk gevinst også for landet som sådant. Vi har jo i mange år inden for landbruget specielt ventet på en modernisering af grundforbedringsloven. Der kunne anføres flere områder, hvor en modernisering har været tiltrængt; men ikke mindst den mekaniserede tidsalder kræver en helt anden indstilling til udførelsen af disse arbejder end tidligere, og det er der altså nu taget hensyn til i disse to lovforslag.

Det er i øvrigt værd at konstatere, at lovforslagene sådan set ikke er noget hastværksarbejde, for så vidt som alle de problemer, der hører ind under deres områder, har været underkastet en omfattende og tilbunds-gående debat i landbokommissionen. Det er da også på en flertalsindstilling fra denne kommission, at lovforslagene er bygget op.

Under vort udvalgsarbejde har vi som allerede anført haft deputationer fra forskellige side, og det viser jo, at lovgivningen på disse områder har berøringsflader ud til mange forskellige sider. Nu er det jo sådan, at ikke alle har fået alt, hvad man har kunnet fremsætte ønske om, men vi står i dag med en betænkning, som for grundforbedringslovens vedkommende er tiltrådt af et enigt udvalg. Som allerede anført vil socialistisk folkeparti begrunde en særudtalelse angående landvindingsloven.

Under udvalgsarbejdet har landbrugsministeren stillet et par ændringsforslag

[Ejner Kristensen.]

fortrinsvis gående ud på ændringer i grundforbedringsudvalgenes og landvindingsudvalgets sammensætning. Disse ændringsforslag kan vi tiltræde, og vi kan anbefale lovforslagene til vedtagelse i den skikkelse, betænkningen giver udtryk for.

Juul Madsen: Det konservative folkeparti kan tiltræde de to lovforslag, der nu er til behandling, i den form, de vil få, efter at udvalget har tiltrådt de af ministeren stillede ændringsforslag. De ordninger, der nu fremgår af betænkningen, må ses som resultatet af et omfattende kommissionsarbejde, hvor 25 ud af kommissionens 32 medlemmer anbefalede en fremgangsmåde, som landbrugsministeren har fulgt ved fremsættelse af sine lovforslag.

Det er bebudet, at der vil blive stillet et ændringsforslag mellem anden og tredje behandling, et ændringsforslag, som vil lægge loft over det tilskud, der kan ydes til grundforbedring. Jeg vil herom på nuværende tidspunkt kun sige, at jeg går ud fra som en selvfølge, at den højtærede landbrugsminister, som har været til samråd med udvalget, og som sammen med udvalget er gået ind for lovforslaget, som vi kender det nu, vil opretholde det lovforslag, han selv har fremsat, med de ændringer, han har ønsket og fået igennem, således at det lovforslag, der nu er til anden behandling, også bliver det lovforslag, der skal gennemføres ved tredje behandling. Det ville dog være helt urimeligt, om man i forbindelse med dette lovforslag skulle foretage en ny forsøksbehandling i dansk landbrug.

Med hensyn til lovforslaget vedrørende finansiering af vandløbsregulering m. v. kan mit parti også tiltræde dette. Jeg vil gerne understrege, at vi finder det værdifuldt, at der i betænkningen er skrevet, at landvindingsudvalget på et så tidligt tidspunkt som muligt under en sags behandling skal inddrage naturfredningsinteresserne, så det bliver muligt at rejse fredningssag, såfremt naturfredningsmyndighederne er enige heri.

Vi er af den opfattelse, at dette lovforslag, hvori der er foretaget en række begrænsninger — der kan således ikke foretages landvinding på søterritoriet, der kan ikke foretages andre større landvindingsarbejder uden gennem en særlig lov — er tilfredsstillende, således at vi kan tiltræde begge lovforslag i den skikkelse, de vil få efter afstemningen ved anden behandling.

Jens Peter Jensen (Agerskov): Jeg skal ikke gå i enkeltheder.

Efter at der er afgivet betænkning vedrørende grundforbedringsforslaget, er der rejst et spørgsmål om en ændring, hvorom der ønskes samråd med landbrugsministeren; det radikale venstre anbefaler forslaget om, at udvalget kan få lejlighed til en behandling imellem lovforslagets anden og tredje behandling.

Landvindingslovforslaget, som er tiltrådt af et flertal, kan det radikale venstre anbefale at stemme for.

Morten Lange: Hvad angår lovforslaget om grundforbedring, kan man jo glæde sig over, at den lov, det skal afløse, var en beskæftigelseslov, hvor man lagde hovedvægten på, at loven skulle kunne anvendes til bekæmpelse af arbejdsløshed. Det er glædeligt, at disse hensyn nu er trådt så meget i baggrunden, at man må betragte loven som i hovedsagen en støttelov for landbruget. Det er efter min opfattelse en fornuftigt præget støttelov, idet den sætter ind på at skaffe offentlige midler til finansiering af forholdsvis varige forbedringer af landbrugsjorden; det syntes jeg, da jeg først fik lovforslaget forelagt, og det synes jeg også nu, hvor vi har haft lejlighed til at se nærmere på det i en udvalgsbehandling. Det er naturligvis klart, at jordforbedringen også kan komme til at betyde, at man udrydder nogle småskove, som bedre kunne være blevet stående, og der kan jo nok være ting, man nødig ser gennemført med støtte af denne lov; men hovedsigtet i forslaget kan jeg tilslutte mig, og jeg anser

[Morten Lange.]

det som sagt for ganske klart, at det er en støttelov for landbruget, og jeg håber, at loven må blive opfattet som sådan.

Jeg må indrømme, at som forslaget er formuleret, har jeg betænkeligheder ved, at det også indeholder paragraffer om et egentligt tilskud. Efter den gamle lov gik det op på et halvt hundrede procent, og det var jo et bravt tilskud; efter det nye er tilskuddet fastsat til 25 pct., og jeg må sige, at hvis det virkelig drejer sig om fornuftig grundforbedring, skulle et kontant tilskud fra statens side egentlig ikke være nødvendigt. Jeg håber, vi under en fornyet udvalgsbehandling kan få barberet lidt i tilskudsparagrafferne, for jeg synes egentlig, de er overflødige. Hvis et grundforbedringsarbejde er fornuftigt, kan det efter de første kapitler finansieres på overordentlig lemfældige vilkår, og det må være nok. Det skulle ikke være strengt nødvendigt med yderligere kontante tilskud.

Hvad derimod lovforslaget om finansiering af vandløbsregulering angår, var jeg ved første behandling adskilligt betænkelig ved det, og når jeg ikke var endnu mere betænkelig, skyldtes det, at jeg ikke dengang havde haft lejlighed til den omhyggelige gennemlæsning, som et udvalgsarbejde heldigvis byder på. Jo mere jeg har læst på dette lovforslag, jo mere er jeg blevet klar over, at det virkelig vil blive en ganske overordentlig uheldig lov, som vi meget snart må have til revision igen, idet jeg har en grusom angst for, at det vedtages i den form, hvori det foreligger. Vi må da meget snart have loven op igen, idet den indeholder en række principper, som i et moderne Danmark ikke er holdbare. De er fra en tid, hvor det var, jeg havde nær sagt en naturvane her i landet, at landbrugsmæssige interesser måtte have et absolut fortrin; men i dag har vi så mange interesser også ved anvendelsen af vor jord, vor hele landoverflade, at blot en vurdering af, om et bestemt projekt landbrugsmæssigt er i balance, ikke kan siges at være nogen antagelig baggrund for at gå videre med det; der er mange andre hensyn, der må tages.

Jeg havde håbet, at vi under udvalgsbehandlingen kunne være kommet et par beskedne skridt videre i den retning, men

landbrugsministeren har åbenbart ikke rigtig forstået, at der er ved at ske et tidehverv i en lang række ting her i landet. Jeg foreslog spagfærdigt, at det måske ville være fornuftigt, at en repræsentant for kulturministeriet eller, sagt på andet dansk, for naturfredningsinteresserne fik direkte indblik i, hvorledes disse forskellige projekter blev lagt til rette og rent teknisk kunne følge dem for eventuelt at udforme dem bedre og med en mere fornuftig hensyntagen til naturfredningsmæssige hensyn og naturinteresser, som jo i virkeligheden er vor generelle interesse.

Det kunne ikke lade sig gøre. Jeg fik den sædvanlige besked om, at fredningsmyndighederne skulle nok blive holdt orienteret, og jeg havde nær sagt: det ville jo blive en ret stor katastrofe, hvis de ikke blev det. Men det er helt klart, at en forsvarlig administration af denne lov kræver ikke alene bistand fra finansministeriet, fiskeriministeriet, ministeriet for offentlige arbejder samt landbrugsministeriet; det er også i høj grad nødvendigt, at det ministerium, der har ansvaret for, hvorledes landoverfladen bliver bevaret i en fornuftig form, får direkte indseende med det. Men selv denne beskedne koncession ville landbrugsministeren ikke give — jeg havde nær sagt: den blev brutalt afvist. Nu ligner det ikke landbrugsministeren at være brutal, men han gjorde i hvert fald det bedste han kunne for at se ud, som om han var det.

Man kigger videre på lovforslaget og finder ud af, at det i virkeligheden er et ganske vidtgående lovforslag, for hvis nogle lodsejere finder ud af, at de vil have gennemført et projekt, der radikalt ændrer forholdene i et område, er det eneste, de skal føre bevis for over for landbrugsministeren og over for landvindingsudvalget, at forslaget vil give en landbrugsmæssig gevinst. I lovforslagets § 6 er der ikke stillet nogen som helst andre kauteler op om, hvad udvalget skal give indstilling om, end lige netop, om udgifterne vil overstige eller være mindre end de fordele, der er ved forslaget rent landbrugsmæssigt. Det er en uhyre snæver vurdering, men ikke desto mindre kan resultatet blive, at lodsejere, som på en del af de arealer, det drejer sig om, har helt andre landbrugsmæssige interesser, må se, at deres arealer bliver ind-

[Morten Lange.]

draget i et sådant projekt, uden at de har nogen som helst fordel ud af det, men tværtimod muligvis efter deres opfattelse lider betydelig skade.

Det er altså i virkeligheden her en camoufleret ekspropriationslov, som går ganske alvorligt ud over forskellige menneskers fornuftige og velerhvervede rettigheder, og kun med en enkelt afvejning, ikke en samfundsmæssig afvejning, som man ellers holder på i ekspropriationssager, men udelukkende en afvejning ud fra det ganske snævre kriterium, om det landbrugsmæssigt kan svare sig eller ej. Om det så kan svare sig efter de beregninger, det er jeg meget, meget skeptisk over for, når jeg ser, hvad tal man får lagt på bordet. Men lad nu gå med det, der er nok endda. Selv om vi siger, at det er landbrugsmæssigt balance-mæssigt i orden, er der meget store fejl i den tanke, at alle andre værdier ingen rolle spiller ved afbalanceringen.

Det er altså et lovforslag, som jeg efter at have gennemgået det nøje virkelig ikke kan sige noget som helst godt om. Jeg kan i virkeligheden kun sige en eneste god ting om det; det er, at det er bedre end sin forgænger. Det resultat kommer man til ved at se på finansieringen, hvor man dog er gået ned til et sædvanligt statstilskud på 25 pct., hvor man i den tidligere lov lå på et meget, meget større beløb. Det er den eneste ting, som jeg kan sige peger en lille bitte smule fremad, men jeg må sige, allerede som det ligger, at hvis det virkelig er sådan, at det er en fordelagtig ting at få gennemført en landvinding af den type, skulle det da være rigeligt, at man klarede at lægge alle pengene ud fra statens side. Også at give tilskud, det skulle ifølge sagens natur, ifølge den omhyggelige beregning over, hvor godt det betaler sig, virkelig være unødvendigt.

Jeg anser det for at være helt unødvendigt overhovedet at have noget statstilskud, og i det hele taget må jeg sige, at jeg håber, denne lov snarest bliver afviklet. Det kan ske uden nogen som helst skade, for den er ganske overflødig. Alt hvad der med rimelighed kan gennemføres under den lov, som kaldes landvindingsloven, det kan også gennemføres efter loven om grundforbedring blot med den ene forskel, at man ikke kan

bruge tvangsmidler mod sådanne lodsejere, som af en eller anden grund synes, det er en rigtig dårlig idé.

Jeg håber, vi snart kommer i den situation, at vi ikke længere har en landvindingslov. Jeg er fuldstændig klar over, at der kan findes store landvindingsprojekter, som der kan være grund til at se på med en berettiget interesse. Men landbrugsministeren har selv givet udtryk for, at disse store sager — jeg tænker fortrinsvis på marsken og andre af den slags områder — må gøres til genstand for behandling ved særlig lov; dem kan vi jo altid se på og se, om de er fornuftige, men en generel lov som det fremsatte forslag vil være en meget uheldig lov, og vi vil ikke være i stand til at stemme for lovforslaget ved tredje behandling.

Jeg har ikke stillet ændringsforslag til det, for jeg anser det for fra kapitel I ad finis for at være dårligt. Min eneste motivering for ikke at gå til en voldsommere modoffensiv og se at få det stemt ned her er den enkle kendsgerning, at vi har en gældende lov, der er endnu værre.

Formanden: Ja, vi nærmer os jo langsomt hovedtemaet på dagsordenen.

Erik Østergaard: Under første behandling af disse to lovforslag gjorde jeg nærmere rede for mit partis synspunkter i denne sag. Da der ikke i den af udvalget afgivne betænkning er foretaget større ændringer, skal jeg nøjes med at meddele, at vi kan gå ind for ændringsforslagene, som er af redaktionel karakter, stillet af landbrugsministeren og tiltrådt af udvalget.

Det fremgår af betænkningen, at man under en landvindingssags behandling på et ret tidligt tidspunkt vil inddrage naturfredningsinteresser og på den måde undgå, at et landvindingsarbejde efter at have været klar til igangsættelse yderligere forsinkes og fordyres ved, at der bliver rejst fredningssag. Jeg gjorde bemærkninger om dette problem under første behandling og er tilfreds med den stilling, udvalget har taget til sagen.

I den udformning, hvori de to lovforslag altså foreligger, kan mit parti stemme for deres vedtagelse ved tredje behandling. Men hvis de forlydender er rigtige, som er fremme om, at der vil fremkomme et æn-

[Erik Østergaard.]

dringsforslag inden tredje behandling gående ud på at lægge loft over statstilskuddet, således at ingen ejendom kan opnå mere end 15.000 kr. i samlet tilskud, vil vor stilling til lovforslaget være væsentlig anderledes. Man kan med god ret spørge: hvorfor denne stadige favorisering af de mindre brug, som absolut ingen steder hører hjemme? Tiden og udviklingen stiller helt andre krav, nemlig krav om sammenlægning af de mindre brug til større enheder, således at antallet af brug kommer til i nogen grad at svare til det antal mennesker, der i dag og fremover vil være beskæftiget ved landbruget. Dette burde man tage hensyn til ved denne lovgivnings udformning. Endvidere vil en ændring som den omtalte medføre en forskelsbehandling, som jeg finder i høj grad er urimelig.

Landbrugsministeren (Chr. Thomsen): Jeg skal gøre det ganske kort. Jeg vil gerne takke alle ordførerne og til hr. Juul Madsen sige i anledning af, at han så småt er inde på, hvilke ændringsforslag der eventuelt kan komme mellem anden og tredje behandling: skal vi ikke søge at nærme os hovedtemaet for dagens debat her i tinget og udsætte denne diskussion til tredje behandling af det foreliggende lovforslag?

Derudover har jeg kun et par bemærkninger til hr. Morten Lange. Jeg mener, at landvindingssager og grundforbedringssager i første omgang må ses ud fra erhvervsøkonomiske betragtninger, hvorefter man i anden omgang må vurdere, hvorvidt resultatet strider imod andre samfundsinteresser, f. eks. fredningsinteresser. Jeg skal gerne medvirke til, at fredningsmyndighederne får disse vandløbsager på et meget tidligt tidspunkt, men jeg tror, det er rigtigst, at det i første omgang er rene og skære landbrugserhvervsøkonomiske projekter, der diskuteres.

I øvrigt mener jeg, hr. Morten Lange og andre med ham vurderer forkert, når de taler om, at landvinding er noget, der altid ødelægger naturen. Jeg vil vove at påstå, at jeg kender ådale i Jylland, som er smukke i dag, da de henligger som grønne enge med hundreder af græssende kreaturer, end de var, dengang de var sure mosehuller og sure enge.

Morten Lange: Jeg skal til landbrugsministerens forholdsvis venlige bemærkninger blot sige, at efter § 6 i forslaget til ny landvindingslov skal ministeren træffe sin afgørelse udelukkende ud fra de landbrugsmæssige overvejelser, der foreligger i sagen, men jeg forstod ministerens bemærkninger sådan, at han også vil tage andre hensyn. Det havde været nemmere at forstå, hvis dette havde stået i lovforslaget, men det vigtigste er, at han gør det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om grundforbedring.

§ 1, ændringsforslag nr. 1, § 2, således ændret, ændringsforslag nr. 2, § 3, således ændret, og §§ 4-11

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Derefter foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om finansiering af vandløbsregulering m. v. (Landvingsloven).

§§ 1-5, ændringsforslag nr. 1, § 6, således ændret, §§ 7-15, ændringsforslag nr. 2 og § 16, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om belønning af salgsafgrøder.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 126) findes i tidenden sp. 3698, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1131).

Der var ikke stillet ændringsforslag.